

Ferencz e. Győző

Történelmi mozgókép – írásban

Drozdy Győző emlékiratai

Amikor a kötet megjelenésének tervét bejelentő sajtótájékoztatón e sorok írója összekeverte a két országgyűlési képviselő Győzőt - Istóczyt és Drozdyt -, Molnár András, a Megyei Levéltár tudós történész igazgatója mindkettőjüket jellemző egyetlen szóval válaszolt: ellenkezőleg.

Akiről szó van: kortársainak megítélése szerint mindenféle tekintélyelvű hatalom mindenkor meggyőződéses ellenzékije, az örök bajkeverő, aki a nép között varázserővel bírt. Mondhatnánk úgy is, hogy örök ellenzéki életművész. Ez derül ki *Elvett illúziók* című vastkos önéletrajzi kötetéből.

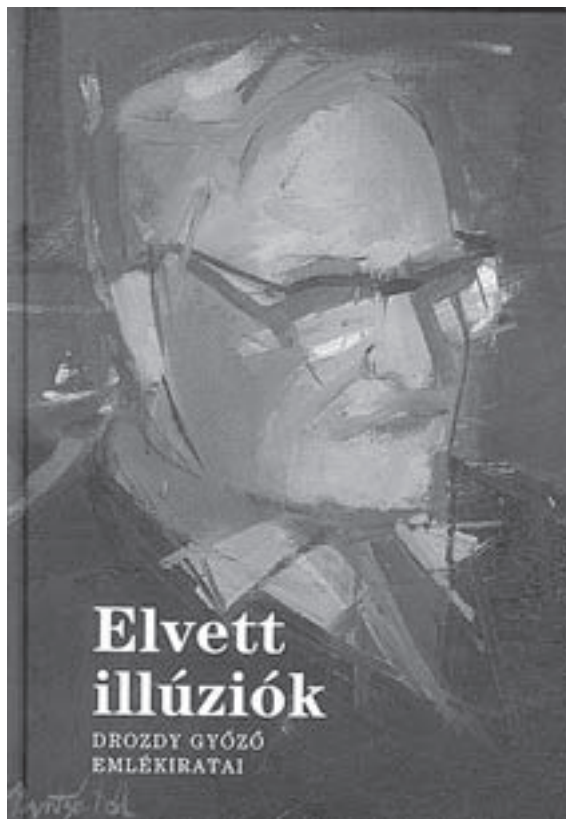
Az országgyűlésben Drozdy képviselőt Horthy kormányzó különítményesei – Prónay, Ostenburg, Héjjas Iván – kommunistának, a szélsőjobbosok, de még Haller István kultuszminiszter, később pedig a nyilasok is zsidóbérencnek, a kommunisták – személyesen pedig Kádár János – fasisztának „tiszelték”. Aztán Kádár országglásának csúcspontján éppen az MSzMP Párttörténeti Intézete kérte föl, a Magyar Tudományos Akadémiával együtt – és még időben –, a nem rég megjelent, közel fél évszázada kéziratban pihent emlékirat elkészítésére a szerzőt. Az írástudónak is kiváló politikus a saját tulajdonú iratok mellett, számos budapesti közgyűjtemény, levéltár és könyvtár anyagát is átlapozta, sőt újra bejárta egyes helyszíneket. „Itt van egy aggastyán, aki nyolcvan éves életének minden ötödik évében más pártot szolgált. Egy párt maradt a régiék közül és ez sem az enyém” – merete leírni akkor, 1960-ban.

Pedig csak a szegény Pacsa környéki nép országgyűlési képviselője volt, meg-megszakításokkal, több évtizeden át, s Deákhoz méltóan konzervatív szabadelvű.

E rövid jellemzés közel fél ezer oldalas, keménytáblás foglalata a Kossuth Kiadó és a Zala megyei Levéltár közös bábáskodásával megjelent emlékkötet.

Kissé előre futva az időben, ám tanulságként: mindenféle önkényuralomnak azonosak az eszközei; a polgári demokratikus Horthy csendőrsége hasonló módszerekkel akarta meggátolni – sikertelenül – Drozdy képviselő jelölt győzelmét Pacsán, ahogyan 10 év múlva a népi demokratikus ÁVO.

Azért lett Győző, mert születésekor, 1885. október 1-jén éppen a felvidéki faluban, Bajtán járt a zsidóellenes képviselő, Istóczy Győző, aki a kántor ötödik gyerekének is mindjárt keresztapja lett, ráörökölte utónevét. Ettől kezdődően elváltak az útjaik – a későbbi politikusi pálya íve is. Közben Drozdy képviselő új pártokat, újságokat és kisvállalkozásokat alapított. Már a történelemtanára is megjósolta, hogy országháborító lesz belőle.

Nos, akkor kövessük végig ezt a kényszerű megszakításokkal is töretlen pályáivet.

Ez az I. világháború után kezdődött, amikor – ahogyan 70 évvel később – „Több száz egyesületre, pártra, ligára, szövetségre és több ezer politikai klikkre, asztaltársaságra bomlott az ország. Jobban érdekelt a közönséget, hogy a két Tisza-párti honatyát, Rudnay Ferenc bajmóti nagyprepostot, a besztercebányai püspök kedvencét, meg Ivánka Oszkár pánszláv képviselőt kiadta a Ház, mert rengeteg marhat szállítottak a hadseregnek, de mérlegelés előtt egy-egy hektoliter sós vizet ittak meg mindegyikkel. Így 150 ezer aranykorona többletért adták el a vizet. A botrány óriási. Aztán a százharminc tagot számláló 48-as Függetlenségi Párt színeváltozása következett.”

Így, ebben a fölfogásban, néha már Mikszáthoz közelítő adomázással, de mindig nevekkal, eseményekkel, adatokkal, jegyzőkönyvekkel hitelesítette mondandóját akkor is, amikor – később majd meglátjuk – méltatlan jelzőkkel minősítette politikai ellenfeleit. Mert hogyan is vette az akkori kocsmai rangsort? Pult, asztal, különszoba – grófi kastély.

Tanúi lehetünk, hogyan váltak egymás politikai vállvetőivé, egyszersmind jó barátjává azzal az „aranyzívű, aranyszájú” Hock Jánossal, akinek a nevét utca viseli Zalaegerszegen. Hock János volt, aki ismertette a kávéházi társasággal a Magyar Nemzeti Tanács megalakításának tervezetét, amelyet aztán ott

nyomban el is fogadtak, majd több reggeli lap közölte a lényegét: a föld fölzsabadítása, a nemzetiségek nemzeti államainak elismerése. Drozdy tudta: részben a történelmi Magyarország testéből hasítják ki Csehszlovákiát, növelik Romániát, Jugoszláviát.

Gödöllőn aztán 1918. október 26-án, ahogyan a Nemzeti Tanácsot, őt is fogadta IV. Károly király, hiába intrikált ellenük és Károlyi Mihály ellen is az uralkodónál Pallavicini őrgrof Windischgraetz Lajos herceggel együtt. El is nevezte őket mágnás-intrikusoknak. Finom érdekesség: Andrássy Gyula gróf külügyminiszternek két veje volt: Károlyi (szerinte a meggondolatlan és gyöngé), valamint Pallavicini.

Ekkor lett egyszerre 2 párt országos szervezője, Károlyi Mihály gróf miniszterelnöksége idején pedig ebből következően annak közvetlen munkatársa. Lapszerkesztőként szépíró, gyűléseken pedig szépbeszédű, és nyakig benne a politikában, s a legmagasabb körökben. Ezért is írja keserűen, hogy a bolognai üveggömbként darabokra törött Monarchia sorsát látva, még az osztrákok is megelőztek minket: 1918. október 30-án kikiáltották a köztársaságot, Magyarország pedig továbbra is királyság maradt – a gödöllői uralkodóval. Újabb érdekesség: október 31.-re virradóra a bécsi Schönbrunnból érkezett a királyi – de már nem császári! – sürgöny, amellyel Károlyt nevezte ki miniszterelnöknek, egyúttal a rendelkezésére bocsátva a fegyveres erőket.

Így, napról-napra, lépésről-lépére ismerhetjük meg a szerző kiváló emlékezőtehetségének jóvoltából a történelmi időköt, amikor Hock János a Nemzeti Tanács elnökeként volt az alkotmányozó nemzetgyűlés „műsorvezetője”, bejelentvén, hogy Károlyi gróffal az élén Magyarország népköztársaság.

A következő napokban került kapcsolatba először Nagykanizsa környékével – amikor szociáldemokrata és kommunista csoportok a Tanácsköztársaság idején kormánybiztos asztalos-segéd Sneff József tüsténkedésével – meg-megzavarták a Drozdy szervezte Országos Kisgazda és Földmunkás Párt gyűléseit, majd Nagy Endre kabarékonferanszié társaságában 1919. március 15-én, vasárnap Zalaegerszegen is a közönség elé lépett.

„... 11-kor jönnek a miséről, s megkezdődik a gyűlés, hacsak Pehm József káplán ki nem prédikálja az időt délig, nehogy ilyen destruktív társaság beszédét hallgassák a hívek.”

De a Károlyi kormány az ellenzékét, Pehm Józsefet letartóztatta, és Szombathelyre internáltatta.

A későbbi választási küzdelem során a pacsai választókerület polgáraihoz intézett és falragaszon közzé tett nyílt leveléből idézett: „Nem a forradalom tette tönkre az országot... a kormányzónak megválasztott tudófejű Horthy 50 milliót lopott el az állampénzből.”

Ezúttal Drozdy képviselő jelöltet – akit akkor már a kommunista jelzővel illettek, pedig éppen a kommün vette el a nyomdáját! – a főispáni intézkedés nyomán, Pacsán kényszerítette szobafogságra a csendőrség. „Börtöntöltelék nem lehet jelölt!” – szólt a főispáni rölap.

Mindhiába, az emlékirat szerzőjét választotta be a Pacsa környéki nép az országgyűlésbe. Ellenfelét, Bosnyák földbirtokost a választók 1200 szavazattal tisztelték meg, Drozdy pedig 17623-mal hívta ki maga ellen a kormányzó személyes haragját.

Az 1926-os választáson aztán, a hatósági nyomásgyakorlás következményeként, még a vagyona is oda lett, ezért 1927. április 4-én egész családjával kimenekült az országból és az USA lett az új otthona. Innen jómódú polgárként 1933-ban tért haza, megalapította a *Falu* című lapot, ismét jelöltette magát képviselőnek, s természetesen Zalában. A fősolgabíró ezt jelentette a főispánnak: „Megállapítottam, hogy Drozdy Győző személye még mindig óriási varázserővel bír a kisgazdák és a szegényebb néposztály körében.”

Maga az emlékirat szerzője sem tudta harag nélkül fölidézni, hogy Horthy kormányzóvá választásakor kézigránátos, pisztolyos katonák szállták meg a Tisztelt Házat. Kérdőre vonta a kultuszminisztert, hogyan tűri, hogy keresztény egyetemi hallgatók zsidó társaikat verik, szándékaik szerint ki az egyetemről.

Így aztán hamarosan zsidóbérenc lett Drozdy lapszerkesztő-képviselő úrból, akinek a lakását naponta keresték föl „villany-, víz- és gázvezeték szerelők”, hogy lehallgatót hagyjanak maguk után. A politikai rendőrség a bizalmába férközött kémet is a nyakára küldött. Hain Péter rendőrfőnök megsejtette, hogy bújtatja, a lapjánál foglalkoztatja a kommunista Marjai Józsefet – a Kádár-kor egy ideig miniszterelnök-helyettesét, de a külkereskedelem állandó felügyelőjét – és a menyasszonyát.

Végül Magyarország német megszállásakor a hadseregbe menekült: hadapród őrmesterként lett élelmezési parancsnok már a Kárpátokban folyó harc idején. Összeütközésbe is került a magyar szállítmányokat megdézsmáló németekkel, akik le akarták tartóztatni a nyilas tisztek árulása nyomán.

Kapcsolatot keresett és talált a Bajcsy-Zsilinszky Endre nevével fémjelzett ellenállási mozgalomhoz.

Az állandó életveszélyben eltöltött sok hányattatás, megpróbáltatás után – miközben leírása szerint – megúszott magyar, német, nyilas és szovjet letartóztatást, azonnal újra a politikába vetette magát. Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 1944. december 28-án miniszteri tárcát ajánlott neki. Meg is kezdte március első napjaiban a kisgazdapárt újjászervezését. Közben Zalában dr. Bencze József ügyvéd azt magyarázta el neki, hogy „nem az a politikus, aki oktanul támad és a csőcselék

aljas ösztöneire építi föl előre törését, hanem aki az ellenpártokkal is inkább a megegyezést és az együtt munkálkodást keresi.”

Március 22-én látogatást is tett az akkor már Mindszenty püspöknek nevezett egykori Pehm Józsefnél, aki a német fasizmus rémtetteiről, Dachauról, a nyilasok okozta saját szenvedéseiről beszélt neki.

Hamarosan aztán elkövetkezett Drozdy képviselőségének végórája is.

Azzal kezdődött, hogy Rákosi Mátyás is éppen Zalát célozta meg „pontos, polgári, deszáraz” nemzetgyűlésbeli szűzbeszédében, ám csalódnia kellett: a kiscgazdák toronymagasan megverték a kommunistákat.

A kiscgazdák 1946. március 12-én kizárják soraikból egykori szervezőjüket és nagy sikerű képviselőjüket, aki új pártot alapít, amelyet a nemzetgyűlésben személyesen maga Kádár János fasisztázott le, Rákosi pedig ezzel terjesztett be személy szerint ellene törvényjavaslatot: „Ebben a paragrafusban három emberről van szó: az egyik Sulyok, a másik Drozdy ... Kiderült, hogy kutyából nem lesz szalonna.”

Menekülni akart: 1947 nyarán fogták el a jugoszláv

határon, s bevitték az egykori nyilasházba, amely akkor már az ÁVO központjává és börtönévé vált. Öngyilkossági kísérlete után ugyan szabadon bocsátották, de már sohasem írhatott a kiváló tollú újságíró-politikus. A felesége, Kállay Klára végig kiváló harcostársa volt.

További sorsáról a szerkesztő, Paksy Zoltán levéltáros értő bevezető tanulmányából értesülhetünk. Betanított munkásként, majd könyvelőként dolgozott, végül alkalmi munkákból és festészetéből próbált megélni. Lelkes résztvevője az 1956-os tüntetéseknek. Budapesten hunyt el 1970. november 2-án, 85 éves korában.

Külön értéke a kötetnek a sok eligazító-pontosító lábjegyzet.

A zalai politikatörténet fontos eseménye a könyv megjelenése, amelyből értő művész – például Bereményi Géza – remek filmforgatókönyvet írhatna. Nem kellene sokat pepecselnie vele: a könyv írásos történelmi mozgógép, amelyben hús-vér valójukban, nevükön nevezve és kíméletlenül, néha méltatlanul is jellemezve vonulnak el a kor legismertebb politikusai, gazdasági és katonai szereplői. A szerzője Pacsán megérdemelne hozzá méltó emléket.

Enteriőr
az Európai
párbeszéd
című kiállításról